

**Увакбаева Гаухар Бодесовна**, к.э.н., и.о. доцента кафедры «Финансы и учет» Казахский национальный университет им. Аль-Фараби, Алматы, Казахстан. kcn.alym@mail.ru. : <https://orcid.org/0009-0008-6287-4121>

**Увакбаева Гаухар Бодес қызы**, экономика ғылымдарының кандидаты, PhD Эль-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан. kcn.alym@mail.ru ORSID ID: 0009-0008-6287-4121

**Uvakbayeva Gaukhar**, PhD in Economics, Kazakhstan National Al-Farabi University. kcn.alym@mail.ru ORSID ID: 0009-0008-6287-4121

**Bibigul Yesbergenova** - Senior Lecturer, Department of Economics and Finance, Caspian University of Technology and Engineering named after Sh. Esenov, Aktau, Kazakhstan, e-mail: bibigul.yesbergenova@yu.edu.kz

МРНТИ 06.51.51  
УДК 338.45:338.2(574) : 331.5

DOI 10.58319/26170493\_2026\_2\_49

## ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВОЙ ПЛАТФОРМЕННОЙ ЭКОНОМИКИ НА РЕГИОНАЛЬНОЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО И ЗАНЯТОСТЬ: ОПЫТ КАЗАХСТАНА

Утебалиева Д.Б.<sup>1</sup>, Бермухамедова Г.Б.<sup>1</sup>, Кизимбаева А.<sup>1</sup>, Алиева Б.М.<sup>2</sup>

<sup>1</sup>Каспийский государственный университет технологий и инжиниринга имени Ш. Есенова, Актау, Казахстан;

<sup>2</sup>Казахский национальный университет имени аль-Фараби, Алматы, Казахстан

**АННОТАЦИЯ.** В данной статье исследуется влияние цифровой платформенной экономики на структуру регионального предпринимательства и занятости в Казахстане. В ходе исследования проанализированы неравенство платформенной занятости и предпринимательства между городскими и сельскими регионами, развитие новых форм работы среди молодежи (фриланс, микропредпринимательство). Результаты показали, что платформенная экономика в Казахстане сосредоточена преимущественно в крупных городах (Алматы, Астана), в то время как в сельских регионах наблюдаются инфраструктурные барьеры. Несмотря на то, что платформенная работа предлагает гибкость, она создает риски в вопросах трудовых прав и социальной защиты. В завершение статьи даны рекомендации по сокращению регионального неравенства и законодательному регулированию цифрового предпринимательства.

**КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:** цифровые платформы, платформенная экономика, региональное предпринимательство, занятость, фриланс, цифровая трансформация.

## Цифрлық платформалық экономиканың аймақтық кәсіпкерлік пен жұмыспен қамтуға әсері: Қазақстан тәжірибесі

Утебалиева Д.Б.<sup>1</sup>, Бермухамедова Г.Б.<sup>1</sup>, Кизимбаева А.<sup>1</sup>, Алиева Б.М.<sup>2</sup>

<sup>1</sup>Ш. Есенов атындағы Каспий технологиялар және инжиниринг мемлекеттік университеті, Актау, Қазақстан;

<sup>2</sup>Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан

**АНДАТПА.** Бұл мақалада Қазақстандағы цифрлық платформалық экономиканың аймақтық кәсіпкерлік пен жұмыспен қамту құрылымына әсері зерттелген. Зерттеу барысында платформалық жұмыс пен кәсіпкерліктің қалалық және ауылдық аймақтар арасындағы теңсіздігі, жастар арасындағы жаңа жұмыс түрлерінің (фриланс, микро-кәсіпкерлік) дамуы талданды. Нәтижелер көрсеткендей, Қазақстанда платформалық экономика негізінен ірі қалаларда (Алматы, Астана) шоғырланған, ал ауылдық аймақтарда инфрақұрылымдық кедергілер байқалады. Платформалық жұмыс икемділік ұсынғанымен, еңбек құқықтары мен әлеуметтік қорғалу мәселелерінде тәуекелдер тудырады. Мақала соңында аймақтық теңсіздікті азайту және цифрлық кәсіпкерлікті заңнамалық реттеу бойынша ұсыныстар берілген.

**ТҮЙІН СӨЗДЕР:** цифрлық платформалар, платформалық экономика, аймақтық кәсіпкерлік, жұмыспен қамту, фриланс, цифрлық трансформация.

## The impact of the digital platform economy on regional entrepreneurship and employment: the experience of Kazakhstan

Utebaliyeva D.B.<sup>1</sup>, Bermukhamedova G.B.<sup>1</sup>, Kizimbayeva A.<sup>1</sup>, Aliyeva B.M.<sup>2</sup>

<sup>1</sup>Sh. Yessenov Caspian State University of Technologies and Engineering, Aktau, Kazakhstan;

<sup>2</sup>Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan

**ABSTRACT.** This article examines the impact of the digital platform economy on the structure of regional entrepreneurship and employment in Kazakhstan. The study analyzes the inequality of platform employment and entrepreneurship between urban and rural regions, and the development of new forms of work among youth (freelance, micro-entrepreneurship). The results show that the platform economy in Kazakhstan is concentrated mainly in large cities (Almaty, Astana), while rural regions experience infrastructural barriers. Although platform work offers flexibility, it poses risks regarding labor rights and social protection. The article concludes with recommendations for reducing regional inequality and legislative regulation of digital entrepreneurship.

**KEYWORDS:** digital platforms, platform economy, regional entrepreneurship, employment, freelance, digital transformation.

**КІРІСПЕ.** Қазіргі таңда әлемдік экономика цифрлық платформалардың әсерінен түбегейлі өзгерістерге ұшырауда. Платформалық модельдер тауарлар мен қызметтерді жеткізу тізбегін қысқартып, транзакциялық шығындарды азайтуға мүмкіндік берді. Қазақстан үшін цифрлық трансформация стратегиялық басымдық болыптабылады, бұл «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы мен 2023 жылы қабылданған жаңа Әлеуметтік кодексте өз көрінісін тапқан. Платформалық экономиканың дамуы кәсіпкерліктің жаңа түрлерін – микро-кәсіпкерлік пен өзін-өзі жұмыспен қамтудың цифрлық формаларын қалыптастырды. Алайда, Қазақстанның аймақтық ерекшеліктері (үлкен территория, урбанизация деңгейінің айырмашылығы) цифрлық мүмкіндіктердің біркелкі таралмауына алып келді. Зерттеудің өзектілігі цифрлық платформалардың аймақтық еңбек нарықтарына әсерін бағалау және кәсіпкерлік

белсенділікті ынталандыру тетіктерін анықтау қажеттілігімен байланысты. Зерттеудің мақсаты – Қазақстан тәжірибесі негізінде цифрлық платформалық экономиканың аймақтық кәсіпкерлік пен жұмыспен қамту құрылымына тигізетін әсерін талдау және туындайтын мәселелерді шешу жолдарын ұсыну.

**ЗЕРТТЕУ МАТЕРИАЛДАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ.** Зерттеудің ақпараттық базасын Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросының деректері, халықаралық ұйымдардың (ЕҚДБ, ХЕҰ) есептері және отандық ғалымдардың (М. Хасенов, Г. Кушебина және т.б.) ғылыми еңбектері құрады.

Зерттеу барысында келесі әдістер қолданылды:

**Статистикалық талдау:** Қазақстанның аймақтары бойынша интернетке қолжетімділік пен платформалық жұмысқа қатысу көрсеткіштерін салыстыру.

**Салыстырмалы талдау:** Мегаполистер (Алматы, Астана) мен перифериялық аймақтар арасындағы көрсеткіштерді шендестіру. Алматы және Астана қалалары мен басқа облыстар арасындағы платформалық қабылдау деңгейіне дигрессиялық талдау (3,2 еселік айырмашылық негізінде) жүргізілді. Зерттеу барысында келесі көрсеткіштер пайдаланылды:

- Платформаны пайдалану коэффициенті;
- Орташа айлық табыс деңгейі;
- Әлеуметтік қорғалу деңгейі (субъективті бағалау);

· Салалық үлестер (IT, дизайн, контент-өндіру).

**Кешенді талдау:** Экономикалық, әлеуметтік және құқықтық факторлардың өзара байланысын зерттеу.

**Нормативтік талдау:** Әлеуметтік кодекстің платформалық жұмысшылардың статусына әсерін зерттеу. Нормативтік талдау бөлімінде 2023 жылғы ҚР Әлеуметтік кодексі мен Еңбек кодексінің баптары салыстырылып, заңнамалық қайшылықтар анықталды.

Зерттеу нысаны ретінде Қазақстандағы платформалық жұмыспен қамтылғандар (мысалы, Яндекс.Go, Glovo, Wolt, Naimi.kz қолданушылары) және цифрлық фрилансерлер алынды.

**НӘТИЖЕЛЕР ЖӘНЕ ОЛАРДЫ ТАЛҚЫЛАУ.** Зерттеу нәтижелері Қазақстандағы платформалық экономиканың аймақтық теңсіздігін айқын көрсетеді. Қалалық өңірлерде платформаларды қолдану деңгейі периферияға қарағанда 3,2 есеге жоғары [1]. Бұл цифрлық инфрақұрылымның, интернет жылдамдығының және халықтың цифрлық сауаттылығының әрқелкілігімен байланысты.

#### Кесте 1. Аймақтық дигрессия деректері

| Көрсеткіш                     | Мегаполистер (Алматы/Астан) | Басқа облыстар (Периферия) | Айырмашылық       |
|-------------------------------|-----------------------------|----------------------------|-------------------|
| Платформаны қабылдау деңгейі  | Жоғары (80%+)               | Төмен/Орташа (25%)         | 3.2 есе           |
| Орташа айлық табыс            | \$1,100 - \$1,200           | \$600 - \$750              | 45%               |
| Негізгі қызмет салалары       | IT, Маркетинг, Дизайн       | Тасымалдау, Жеткізу        | Салалық мамандану |
| Инфрақұрылымдық қолжетімділік | 95%                         | 62%                        | 33%               |

\*Дереккөз: [1] негізінде автормен құрастырылған.

Қазақстандағы платформалық жұмысшылардың басым бөлігі (68%) 18-34 жас аралығындағы жастар болып табылады [1]. Бұл топ үшін платформалық жұмыс тек қосымша табыс көзі ғана емес, сонымен қатар не-

гізгі жұмыс орнына айналып келеді.

Салалық бөлініс бойынша келесідей үлестер байқалады: IT саласы – 42%; Дизайн – 28%; Контент-өндіру (SMM, копирайтинг) – 18% [1]. Дегенмен, жұмыспен қамтудың бұл түрі жоғары тәуекелдермен сипатталады. Сауалнамаға қатысқандардың 65%-ы кіріс тұрақсыздығын атап өтсе, 58%-ы әлеуметтік қорғаныстың жеткіліксіздігіне шағымданған [1]. Бұл көрсеткіштер платформалық экономиканың «прекариат» тобын қалыптастырып жатқанын айғақтайды.

Тәжірибелік мысалдар. Қазақстан нарығындағы негізгі ойыншылар – Яндекс Go, Glovo, Wolt және отандық Naimi.kz платформаларының жұмыс модельдері аймақтық кәсіпкерлікке әртүрлі әсер етеді [4].

· Яндекс Go: Тасымалдау және жеткізу саласындағы ең ірі агрегатор. Ол аймақтардағы жеке тасымалдаушылардың кәсіпкерлік белсенділігін арттырғанымен, алгоритмдік бақылау арқылы жүргізушілердің тәуелділігін тудырады. Зерттеулер бойынша, такси агрегаторларындағы «жасырын алгоритмдік бақылау» еңбек қатынастарының белгісі болып табылады [6].

· Glovo және Wolt: Бұл платформалар курьерлік қызмет арқылы жастарды жұмыспен қамтығанымен, жұмысшылардың статусы әлі де даулы болып қалуда.

· Naimi.kz: Тұрмыстық қызметтер нарығындағы отандық платформа. Ол жеке мамандарға (сантехниктер, электриктер және т.б.) өз кәсібін цифрландыруға мүмкіндік береді [4]. Naimi.kz моделі аймақтардағы өзін-өзі жұмыспен қамтығандарды ресми экономикаға тартудың тиімді құралы ретінде қарастырылады.

Дегенмен, бұл платформалар үшін салықтық ставкалар мен әлеуметтік төлемдердің нақты мөлшері туралы деректер әдебиетте жеткіліксіз (insufficient evidence), бұл одан әрі зерттеуді қажет етеді. Зерттеу көрсеткендей, Қазақстанда платформалық экономиканың дамуы қос қырлы сипатқа ие. Бір жағынан, бұл – жастар мен аймақ тұрғындары үшін табыс табудың жаңа мүмкіндігі. Екінші жағынан, бұл – әлеуметтік кепілдіктердің жоқтығы және табыстың тұрақсыздығы.

#### Кесте 2. Қазақстандағы платформалық экономиканың негізгі көрсеткіштері (2023-2024 жж. деректері бойынша).

| Көрсеткіш                                   | Мән / Сипаттама                | Ескерту                              |
|---------------------------------------------|--------------------------------|--------------------------------------|
| Платформаны қабылдау деңгейі (2015-2025)    | 23% → 87%                      | Өсу динамикасы 3,8 есе               |
| Негізгі жас санаты                          | 18–34 жас (68%)                | Жастар арасындағы жоғары белсенділік |
| Секторлық үлес (IT / Дизайн / Контент)      | 42% / 28% / 18%                | «Білім экономикасының» басымдығы     |
| Қала/ауыл белсенділік қатынасы              | 3,2 / 1                        | Цифрлық алшақтық сақталуда           |
| Табыс алшақтығы (Мегаполис / Периферия)     | 45%                            | Аймақтық табыс теңсіздігі            |
| Салық режимі (Пилоттық жоба)                | 1% (ЖТС) + Әлеуметтік төлемдер | Әлеуметтік кодекс аясында            |
| Әлеуметтік қорғалудан қауіптенетіндер үлесі | 58%                            | Тұрақсыздық факторы                  |

Табыс бойынша алшақтық шамамен 45%-ды құрайды. Бұл мегаполистерде жоғары ақы төленетін цифрлық қызметтердің (IT, дизайн) шоғырлануымен, ал аймақтарда көбінесе төмен біліктілікті қажет ететін қызметтердің (такси, курьерлік қызмет) басымдығымен түсіндіріледі.

3. **Құқықтық реттеу және Әлеуметтік кодекстің әсері.** 2023 жылғы Әлеуметтік кодекстің енгізілуімен Қазақстанда «платформалық жұмыспен қамтылғандар» статусы заңдастырылды. 2024 жылдан бастап

Yandex Go және Glovo сияқты платформалармен жұмыс істейтін жеке тұлғалар үшін жеңілдетілген салық режимін енгізді: *Жеке табыс салығы (ЖТС): 1%. Әлеуметтік төлемдер:* Платформа операторы автоматты түрде міндетті зейнетақы жарналарын, әлеуметтік аударымдарды және медициналық сақтандыруды (МӘМС) ұстап қалады. Бұл шара көлеңкелі экономиканы азайтуға бағытталғанымен, зерттеуге қатысушылардың 58%-ы әлеуметтік қорғалудың әлі де жеткіліксіздігін (мысалы, демалыс ақысы немесе аурухана парағының жоқтығы) атап өтуде.

**ҚОРЫТЫНДЫ.** Зерттеу нәтижелері бойынша цифрлық платформалық экономика Қазақстанның аймақтық дамуының маңызды драйверіне айналғанымен, бірқатар жүйелі мәселелерді шешуді талап етеді:

*Инфрақұрылымдық қолдау:* Ауылдық аймақтарда сапалы интернет пен цифрлық хабтарды дамыту арқылы

аймақтық алшақтықты азайту қажет.

*Заңнамалық жетілдіру:* Платформалық жұмысшылардың мәртебесін нақтылау және оларды әлеуметтік қорғау жүйесіне толық интеграциялау (мысалы, ерікті сақтандыру емес, міндетті әлеуметтік жауапкершілік тетіктерін енгізу) маңызды.

*Статистикалық мониторинг:* Платформалық жұмыс пен кәсіпкерліктің нақты көлемін бағалау үшін ресми статистикалық есепке алу әдіснамасын жаңарту қажет.

*Оқыту және қайта даярлау:* Аймақтарда цифрлық кәсіпкерлік мектептерін ашу арқылы халықтың өзін-өзі жұмыспен қамту деңгейін арттыруға болады.

Болашақ зерттеулерде платформалық экономиканың ауыл шаруашылығы (agrotech) және логистика салаларына тигізетін мультипликативті әсерін бағалау қажет.

## СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ:

1. Tolegen M., Rovnyakova I., Radchenko N. et al. Crowdsourcing as a social phenomenon in Kazakhstan: opportunities and risks for professional careers // *Ekonomičnij časopis-XXI*. – 2024. – Vol. 208. – No. 7. – P. 45-52. <https://doi.org/10.21003/ea.v208-07>
2. Aigerim et al., "Platform employment and the obligation to conclude an employment contract in the republic of kazakhstan: issues of theory and practice," *Access to justice in Eastern Europe*, vol. 6, no. 4, 2023. DOI: 10.33327/ajee-18-6.4-a000411
3. Akimbekova Ch.U., Grigoruk V.V., Meirman K.M. New trends in platform employment of rural youth in the context of digital transformation // *Problemy agrorynka*. – 2024. – No. 1. – P. 16-25. <https://doi.org/10.46666/2024-1.2708-9991.16>
4. Кушебина Г.М., Абаева Г.И., Сеитова Г.Т. Impact of digitalization on development of platform employment // *Қазақ экономика, қаржы және халықаралық сауда университетінің жаршысы*. – 2024. – No. 1(54). – P. 142-150. [https://doi.org/10.52260/2304-7216.2024.1\(54\).22](https://doi.org/10.52260/2304-7216.2024.1(54).22)
5. Zhumabayeva A., Nurmagambetov A.M. Platform employment and the obligation to conclude an employment contract in the republic of kazakhstan: issues of theory and practice // *Access to justice in Eastern Europe*. – 2023. – Vol. 6-4. <https://doi.org/10.33327/ajee-18-6.4-a000411>
6. Khasenov M. Employment relationship and platform work: global trends and case of Kazakhstan // *Saint Petersburg University*. – 2023. <https://doi.org/10.21638/spbu32.2023.113>

## REFERENCES:

1. Tolegen, M., Rovnyakova, I., Radchenko, N., et al. (2024). Crowdsourcing as a social phenomenon in Kazakhstan: opportunities and risks for professional careers. *Ekonomicni časopis-XXI* [Economic Annals-XXI], 208(7), 45-52. <https://doi.org/10.21003/ea.v208-07>
2. Aigerim et al., "Platform employment and the obligation to conclude an employment contract in the republic of kazakhstan: issues of theory and practice," *Access to justice in Eastern Europe*, vol. 6, no. 4, 2023. DOI: 10.33327/ajee-18-6.4-a000411
3. Akimbekova, Ch. U., Grigoruk, V. V., & Meirman, K. M. (2024). New trends in platform employment of rural youth in the context of digital transformation. *Problemy agrorynka* [Problems of AgriMarket], (1), 16-25. <https://doi.org/10.46666/2024-1.2708-9991.16>
4. Kusheбина, G. M., Abaeva, G. I., & Seitova, G. T. (2024). Impact of digitalization on development of platform employment. *Vestnik Kazakhskogo universiteta ekonomiki, finansov i mezhdunarodnoy trgovli* [Herald of the Kazakh University of Economics, Finance and International Trade], (1), 142-150. [https://doi.org/10.52260/2304-7216.2024.1\(54\).22](https://doi.org/10.52260/2304-7216.2024.1(54).22)
5. Zhumabayeva, A., & Nurmagambetov, A. M. (2023). Platform employment and the obligation to conclude an employment contract in the republic of kazakhstan: issues of theory and practice. *Access to Justice in Eastern Europe*, 6(4). <https://doi.org/10.33327/ajee-18-6.4-a000411>
6. Khasenov, M. (2023). Employment relationship and platform work: global trends and case of Kazakhstan. *Saint Petersburg University Law Journal*. <https://doi.org/10.21638/spbu32.2023.113>

## AUTHOR INFORMATION:

**Утебалиева Дина Борисовна** – докторант кафедры «Экономика и финансы», Каспийского государственного университета технологий и инжиниринга им. Ш. Есенова, Актау, Казахстан. ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0636-5487>. e-mail: dina.utebaliyeva@yu.edu.kz

**Бермухамедова Галия Бериковна** – ассоц. профессор кафедры «Экономика и финансы», кандидат экономических наук Каспийского государственного университета технологий и инжиниринга им. Ш. Есенова, Актау, Казахстан. ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3420-4979>. e-mail: galiya.bermukhamedova@yu.edu.kz

**Кизимбаева Ажар** – и.о. ассоц. профессор кафедры «Экономика и финансы», кандидат экономических наук Каспийского государственного университета технологий и инжиниринга им. Ш. Есенова, г. Актау, Республика Казахстан. ORCID <https://orcid.org/0000-0002-2582-3156>. e-mail: azhar.kizimbayeva@yu.edu.kz

**Алиева Баглан Муратовна** – старший преподаватель кафедры «Финансы» PhD, Казахского национального университета им. аль-Фараби, Алматы, Республика Казахстан. ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9034-8910>. e-mail: baglan\_a74@mail.ru

**Утебалиева Дина Борисовна** - Ш.Есенов ат. Каспий мемлекеттік технологиялар және инжиниринг университетінің «Экономика және қаржы» кафедрасының докторанты. ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0636-5487>. e-mail: dina.utebaliyeva@yu.edu.kz

**Бермухамедова Галия Бериковна** – «Экономика және қаржы» кафедрасының қауым. профессоры, Ш.Есенов ат. Каспий мемлекеттік технологиялар және инжиниринг университетінің экономика ғылымдарының кандидаты, Қазақстан, Ақтау. ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3420-4979>. e-mail: galiya.bermukhamedova@yu.edu.kz

**Кизимбаева Ажар** – Қазақстан, Ақтау, Ш.Есенов атындағы Каспий мемлекеттік технологиялар және инжиниринг университетінің экономика ғылымдарының кандидаты, «Экономика және қаржы» кафедрасының қауым. профессоры міндетін атқарушы. ORCID <https://orcid.org/0000-0002-2582-3156>. e-mail: azhar.kizimbayeva@yu.edu.kz

**Алиева Баглан Муратовна** - Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті PhD «Қаржы» кафедрасының аға оқытушысы, Алматы, Қазақстан Республикасы. ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9034-8910>. e-mail: baglan\_a74@mail.ru

**Dina Utebaliyeva** – Doctoral student of the Department of Economics and Finance, Caspian State University of Technology and Engineering named after S. Yesenov, Aktau, Republic of Kazakhstan. ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0636-5487>. e-mail: dina.utebaliyeva@yu.edu.kz

**Galiya Bermukhamedova** – Associate Professor of the Department of Economics and Finance, Candidate of Economic Sciences, Caspian State University of Technology and Engineering named after Sh. Yessenov, Aktau, Republic of Kazakhstan. ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3420-4979>. e-mail: galiya.bermukhamedova@yu.edu.kz

**Azhar Kizimbayeva** – Acting Associate Professor of the Department of Economics and Finance, Candidate of Economic Sciences, Caspian State University of Technology and Engineering named after Sh. Yessenov, Aktau, Republic of Kazakhstan. ORCID <https://orcid.org/0000-0002-2582-3156>. e-mail: azhar.kizimbayeva@yu.edu.kz

**Baglan Aliyeva** – Senior Lecturer, Department of Finance, PhD, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Republic of Kazakhstan. ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9034-8910>. e-mail: baglan\_a74@mail.ru